

Comunidad La Esperanza

Muurschilder Project

UNO
MÁS

colour4kids

Kennismaking 19 Januari 2018

Ik had via via al veel gehoord over de La Esperanza school in Chimaltenango en zo veel goeds dat een project met deze leerlingen eigenlijk al lang in de planning had. De eerste keer dat ik de school bezocht, met Jessica Hoult die zich bezig houdt met fondsen werven voor dit instituut, was ik meteen verkocht. Ik kon het uitstekend vinden met Hilda Vásquez, de directrice en haar ideeën over onderwijs spreken mij erg aan. De school is maar klein (56 leerlingen in totaal) en biedt de eerste (verplichte) drie jaar middelbare school, in een gebouwtje met 4 klaslokalen en een mini-bibliotheek/kantoor. De school is opgezet door mensen uit de buurt en de leerlingen betalen een minimale bijdrage (de rest komt van donaties aan de stichting die de school beheert). Hoewel het officiële curriculum wordt gevolgd, is de methodologie totaal anders: er is veel aandacht voor persoonlijke ontwikkeling, creatieve expressie en omgangsvormen. Het zijn niet de resultaten die geëvalueerd worden, maar het proces. Er wordt niet gepest, wel veel gedebatteerd. Kortom, een school waar jongeren leren om na te denken en oplossingen te zoeken. En dat is te merken! De jongeren zijn behoorlijk assertief en creatief. Vaak heb ik in mijn projecten moeite om de kinderen los te schudden en vrij met ideeën te laten komen, maar niet met deze jongeren! Gedurende het hele project waren ze enorm betrokken en het proces was een geven en nemen van ideeën en creaties. De bedoeling van dit project was om helemaal aan het begin te beginnen (Wat is kunst? Wat is een muurschildering?), de jongeren zelf de thema's te laten bepalen en zoveel mogelijk zelf het werk te doen. Mijn bijdrage was hen in daar te begeleiden en de uiteindelijke ideeën uit te werken in een ontwerp dat één geheel vormt, maar het resultaat is echt een product van de jongeren zelf.

Het idee was dat ik met een groep van maximaal 15 leerlingen zou werken. Maar het bleek dat bijna iedereen mee wilde doen, dus dat veranderde het aanvankelijke plan een beetje. Vanaf de tweede workshop werkte ik met 20 van de 22 eerste klassers, alle 14 derde klassers en vervolgens (een driedubbel lesuur) met 8 leerlingen van Básico 2. De 20 leerlingen van deze groep mochten kiezen tussen timmeren, handenarbeid, handwerken, koken of muurschilderen. De 8 die voor het laatste kozen waren het meest gemotiveerd van allemaal.

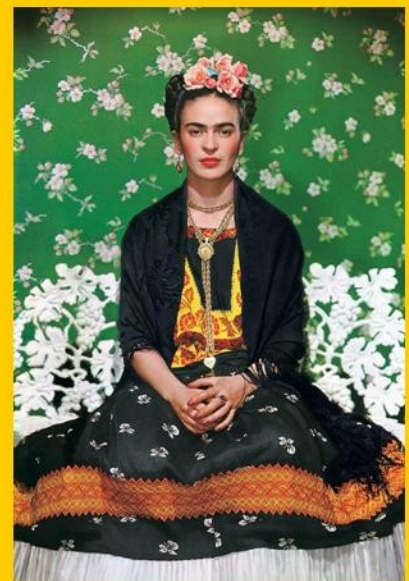
Workshop 1: 1 Februari 8.15 – 11.45am

Aanwezig: 54

Alle studenten zaten opeengepakt in één lokaal voor een presentatie over de Mexicaanse schilderes Frida Kahlo wier werk weliswaar soms behoorlijk bloederig en confronterend is, maar makkelijk te interpreteren voor jongeren die niet veel "echte" kunst in hun leven hebben gezien. En daar ging het me om, om de jongeren te laten zien hoe je gevoelens en ideeën over kunt brengen in een twee dimensionaal beeld.

De deelnemers waren erg geïnteresseerd en ongewoon geconcentreerd. Dat er daarna nog een twee uur durende film (*Frida*, uiteraard) achteraan kwam, was al helemaal een feest. Hoewel de film is goedgekeurd voor een publiek van 18 jaar en ouder (in dit geval was het voltallige publiek onder de 18!) vanwege een zoen tussen twee vrouwen, waren de kids het volledig met me eens dat het belachelijk is dat een film gecensureerd wordt vanwege een zoen, terwijl bloederige moord partijen als "normaal" worden beschouwd. Dus daar trokken we ons lekker niks van aan.

Al met al een leuke introductie van het project en een goede manier om kennis te maken. Deze jongeren zijn lekker assertief en nieuwsgierig, totaal het tegenovergestelde van wat ik gewend ben in de indiaanse dorpen op het platteland.

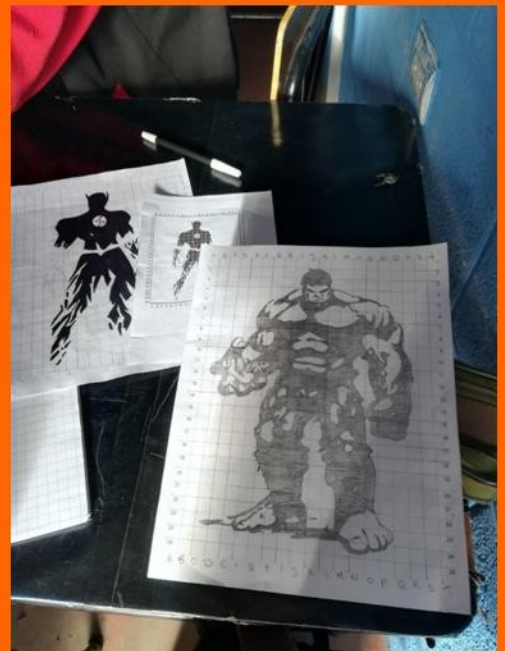

Workshop 2: 8 Februari 8.15-12am
Básico 1: 20; Básico 3: 14; Básico 2:10

De les begon met een korte presentatie over de geschiedenis van muurschilderen, het belang en de impact er van. We begonnen met de grotschilderingen in Lascaux en hebben het natuurlijk uitgebreid gehad over de muurschilderingen die de antieke Maya's in hun tempels en paleizen schilderden, ook al al zijn er weinig bewaard gebleven. Guatemala heeft dus, historisch gezien, een rijk verleden wat betreft muurschilderen, een feit dat maar bij weinig studenten bekend was. Verder hebben we het gehad over de sociaal-politieke rol van muurschilderingen in Latijns Amerika en daar kwam Diego Rivera bij de hoek om kijken, de beroemde Mexicaanse schilder en echtgenoot van Frida Kahlo met wie de leerlingen de vorige week al mee kennis hadden gemaakt.

Vervolgens een korte presentatie over het concept “contrast” in foto’s, schilderijen en tekeningen. Aan de hand van een aantal voorbeelden leerden de jongeren wat hoog en laag contrast is; waarom dat van belang is; en wat grijstinten zijn. Vervolgens gingen de deelnemers aan de slag. Ik had voor iedere groep een aparte activiteit voorbereid. Eigenlijk kwam het allemaal op hetzelfde neer: het vergroten van een superheld met behulp van een rooster. De jongsten tekenden een silhouet van een held; de tweede klas een lijntekening en de oudsten een zwart/wit tekening (stencil). Doodstil was het, in elke groep! Niemand was klaar aan het einde van de les, dus ik gaf de opdracht de tekening als huiswerk af te maken. Of niet, dat maakte ook niet uit. De volgende dag al kreeg ik een bericht van directrice Hilda met enkele foto’s van de resultaten. Het bleek dat de kids niet op konden houden met tekenen en ze hadden dan ook allemaal, zonder uitzondering, hun “huiswerk” af!

Workshop 3: 15 Februari 8.15-12.45pm

Básico 1: 21; Básico 3: 14; Básico 2: 8

Na het bespreken van het “huiswerk” van de week ervoor, gingen we door waar we gebleven waren. Dit keer spraken we over druktechnieken, pixels, resolutie en hoe verschillende tinten te maken als je maar 1 kleur viltstift hebt. Of te wel, door verschillende patronen te tekenen of door het wit van het papier te gebruiken om de tint lichter te maken. De voorbeelden van een schilderij van Roy Lichtenstein en een bewerkte foto's die ik van één van de studenten had genomen spraken voor zich.

Vervolgens heb ik een plaatje laten zien van de techniek die ik in gedachte heb voor de uiteindelijke muurschildering: een portret van een oudere, zwarte man wiens gezicht compleet is opgedeeld in kleine vierkantjes in verschillende felle kleuren. Het was interessant dat de deelnemers opmerkten dat het om een donker getinte man ging, want donkerbruin was nu net een kleur die niet in het portret voorkomt. Oftewel, je hebt helemaal geen bruin nodig om iets bruins te schilderen... En een abstract schilderij bestaande uit honderden felgekleurde vierkantjes kan wel degelijk een realistisch portret opleveren.

De activiteit die ik had voorbereid was bedoeld om, wederom, superhelden te kopiëren, maar dit keer al in vierkantjes, met behulp van overtrek papier. Dat bleek een beetje te ingewikkeld, want sommige vierkantjes waren verdeeld in verschillende kleuren. Maar wat de kids wel goed door hadden was dat er om ging het beeldmateriaal op te delen in verschillende grijstinten. Er waren twee opties: grijstinten maken met behulp van een potlood, of door middel van verschillende patronen met viltstift. Dat laatste was toch wel een beetje eng, dus iedereen hield het maar bij het oude vertrouwde potlood.

Voor de tweedejaars had ik wat anders bedacht: een superheld kopiëren van een A4tje naar een groot vel karton. Ik had alvast het rooster gemaakt en aangezien dit eigenlijk hetzelfde was als de opdracht van de vorige week, dacht ik dat het wel snel zou gaan. Maar dat viel tegen! De 8 studenten werkten in groepjes van 2 wat wel hielp, maar alsnog vonden ze het moeilijk. Ik had één vel over, wat ik ter illustratie op het schoolbord had gehangen. Aangezien ik verder niets te doen had (en de les al lang afgelopen was, maar de kids wilden maar niet ophouden), begon ik zelf ook maar een Spiderman te kopiëren. En aangezien ik dat al zo vaak gedaan heb, was dat binnen tien minuten wel gedaan.

Het duurde even voordat de kids het doorhadden, maar toen waren de opmerkingen niet van de lucht. Moet je zien! En zo snel! En in één keer met VILTSTIFT!!!

Ha! Had ik mooi even de blits gemaakt...

Workshop 4: 21 Februari 8.15-12.45pm

Básico 1: 20; Básico 3: 14; Básico 2: 6

We hebben de superhelden achter ons gelaten en gingen vandaag aan de slag met een techniek die dichterbij de uiteindelijke muurschildering komt. Ik had een foto van een Guatemalteeks jongetje uitvergroot, in vieren verdeeld en er een rooster over heen gelegd. De leerlingen gingen vervolgens aan de slag met duizenden vierkante stukjes gekleurd papier die ik al geknipt had, om de foto in het groot na te maken door middel van het plakken van de stukjes papier op grote vellen papier ook met een rooster. Het ging er dus om om goed te kijken naar welke kleur welk vierkantje op de originele foto had en die vervolgens op de juiste plaats te plakken. Dit ging wel even duren, dus we begonnen het werk met de eerste klassers, vervolgens gingen de leerlingen van het derde jaar er mee verder en mijn kleine, maar zeer enthousiaste groep van tweedeklassers heeft het werk afgemaakt. Het viel niet mee, met name omdat veel vierkantjes op de originele foto meerdere kleuren hadden. Andere leerlingen hadden er moeite mee om de juiste kleur te definiëren, of om geknipte stukjes uit tijdschriften te gebruiken, wat een stuk “enger” is dan gewoon egaal gekleurd papier. Maar het resultaat mocht er wezen! Ik ga er nog een beetje aan knutselen (de neus is zo goed als verdwenen), maar het jongetje staat er op en wat belangrijker is, de leerlingen snappen het concept.

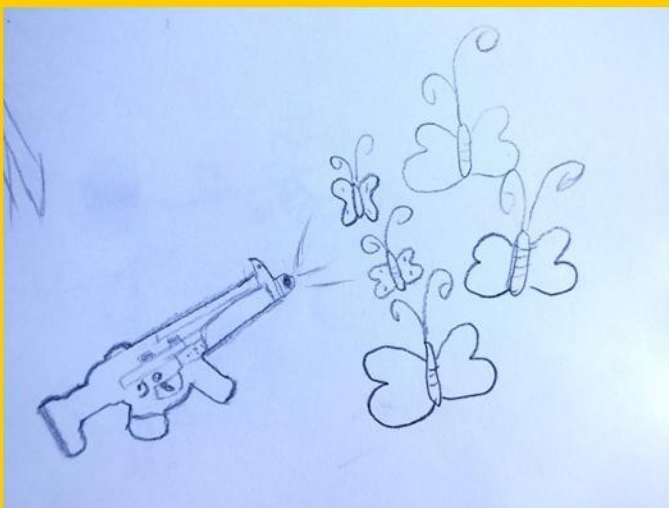
Workshop 5: 28 Februari 8.15-11.45pm

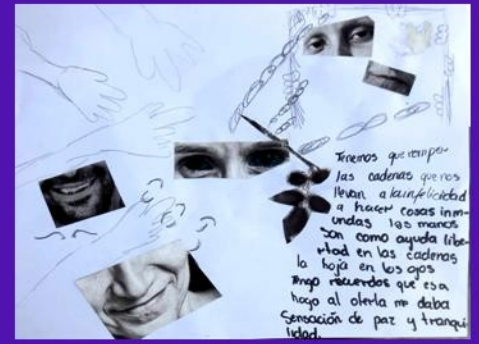
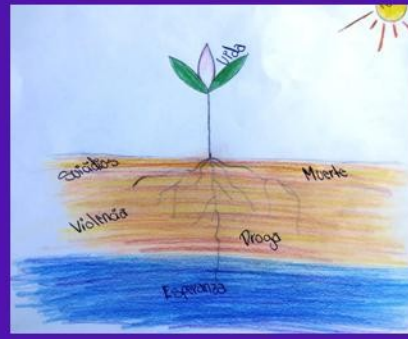
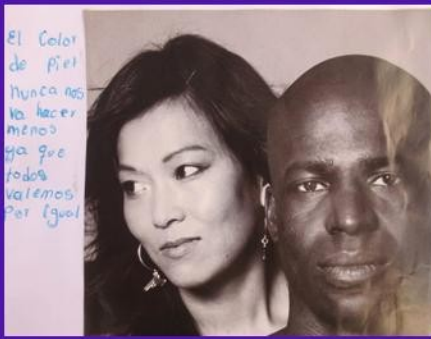
Básico 1: 22; Básico 3: 14; Básico 2: 8

Het werd tijd om het eens over het thema van de muurschildering te hebben. Het is niet makkelijk om met bijna 50 jongeren tot één idee te komen, maar daar had ik een oefening voor die ik al vaker, met succes, heb gebruikt. Ik vroeg de leerlingen om, schriftelijk en anoniem, vier vragen te beantwoorden:

1. Wat zijn de dingen (of gebeurtenissen of omstandigheden) die je negatief beïnvloeden?
2. Welke veranderingen zou je in de toekomst willen zien? (Gerelateerd aan vraag 1)
3. Wat zou je zelf kunnen doen om de situatie te veranderen?
4. Wat zijn de dingen (Symbolen? Muziek? Sport? Helden?) waar mee je je identificeert?

De antwoorden waren interessant en kwamen duidelijk op één thema uit: Geweld. Er werden ook dingen genoemd als drugs, racisme, discriminatie, pesten en afwijzing. Maar het geweld (misdaad, afpersingen, aanrandingen, huiselijk geweld, verkrachtingen, intimidatie, drugs handel etc.) kwam duidelijk als nummer één naar voren.

Op de vraag wat daar aan gedaan kon worden kwamen de leerlingen aan met oplossingen zoals het installeren van camera's, meer politie op straat en het rapporteren van onregelmatigheden aan de autoriteiten, ouders of leraren.

Op de vraag wat de leerlingen zelf konden doen, antwoordden zij dat ze het goede voorbeeld moeten geven, leiderschap tonen, respect en tolerantie promoten, aardig zijn tegen anderen en mensen een (tweede) kans geven.

Wat betreft de dingen waarmee de leerlingen zich identificeren: muziek (pop, rap, rock), sport, dansen, lezen, een aantal superhelden en een aantal normen en waarden.

Het waren interessante discussies in elke groep, ook al verbaasde de uitkomst me niet, gezien de leefomstandigheden van de leerlingen. Had ik dit project op het platteland uitgevoerd, dan was een thema als natuurbeheer of vervuiling waarschijnlijker geweest.

Nu dat we op een thema uitgekomen waren ging het er over hoe we dat thema visueel konden uitbeelden. We waren het er allemaal over eens dat we geen gewelddadige beelden op een openbare muur willen schilderen (want dat kan meer geweld oproepen), maar hoe dan wel geweld (of de oplossing voor een niet gewelddadige gemeenschap) uit te beelden zonder geweld te tonen? Met dat idee gingen we aan de slag. De leerlingen maakten schetsen waar de nadruk lag op het idee, niet om een perfecte tekening te maken. En er kwamen inderdaad heel wat goede ideeën uit!

Workshop 6: 8 Maart 8.15-11.45pm

Básico 1: 20; Básico 3: 14; Básico 2: 8

Het viel niet mee om de ideeën van de studenten van drie verschillende groepen in één ontwerp te vangen dat verdeeld is in drie delen maar toch ook één geheel moet vormen. Ik had al een paar ideetjes uitgewerkt, met matig resultaat, toen ik ineens ergens een plaatje van de *Justice League* (dat zijn dus Batman, Superman, Wonderwoman, Aquaman, The Flash en Cyborg) langs zag komen, in silhouetten tegen een gekleurde achtergrond. Interessant....

Na een beetje spelen in Photoshop leek alles op zijn plaats te vallen: Het nieuwe ontwerp had een link naar de superhelden die zo in de smaak vallen bij deze jongeren; het is relatief makkelijk te schilderen (precies wat we al eerder geïfend hadden) en ook nog eens een goeie manier om ideeën en meningen uit te beelden.

Dat vonden de leerlingen ook! Mijn eerste ontwerpen vonden ze ook leuk, maar toen ik het laatste ontwerp liet zien, werd dat meteen unaniem tot winnaar uitgeroepen. Alleen nu moest de Justice League natuurlijk wel vervangen worden door de leerlingen zelf. Maar eerst handen uit de mouwen want de muur moest nog in de grondverf gezet worden.

Iedere groep was enthousiast over het ontwerp en na het grondverven hadden we veel lol met het uitbeelden van verschillende situaties en concepten. Vooral de tweedeklassers kwamen met het ene idee na het andere: jongeren die elkaar de helpende hand aanreiken. Vriendschap. Een jongen gewapend met pannen en lepels die samen met een meisje met een hamer de strijd aan gaat tegen geweld. Lekker tegen de stereotypen in, gelijkheid promoverend en tegelijkertijd grappig en inspirerend.

Workshop 7: 22 Maart 8.15-11.15pm

Básico 2-3: 13

De les van vorige week was uitgesteld omdat ik ziek was. Deze week was het een beetje rommelig want het was de laatste week voor de Paasvakantie met evaluaties en allerlei projecten die afgerond moesten worden. Voor mij maakte dat niet zo veel uit. Ik had vier vellen voorbereid met roosters zodat de leerlingen (wie, waar en hoe maakte niet uit) het ontwerp van de eersteklassers op karton zouden schilderen. Het werd een combinatie van 13 tweede en derde klassers die meteen aan het werk gingen en geen enkele uitleg nodig hadden. Ze waren binnen een paar uur klaar. Een beetje jammer wel, want daardoor hadden de eersteklassers er niks meer aan toe te voegen. Maar goed, zij krijgen binnenkort de kans om het zelfde ontwerp groot op de muur te schilderen. Het resultaat mocht er zijn en ik ben gerustgesteld dat dit ontwerp inderdaad relatief makkelijk uit te voeren is.

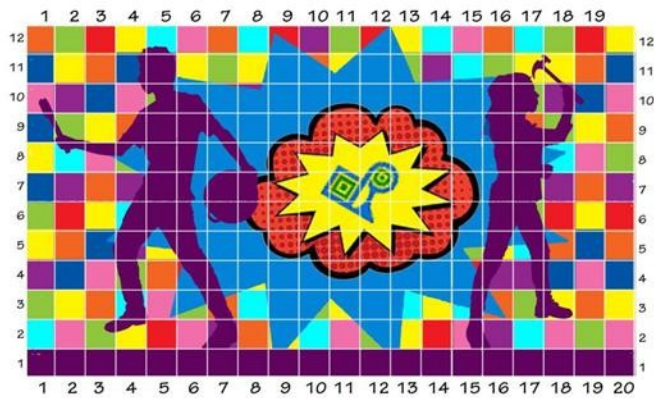
Muurschilderen: 5- April. 8.15am-5.15pm

Básico 1: 20; Básico 2: 8, Básico 3: 6

En toen was het eindelijk zo ver!!! Beladen met verf, penselen en andere benodigdheden kwam ik al vroeg aan om een volle dag te werken met de hoop het hele project in twee dagen af te maken. Dit was de enige optie vanwege andere werkzaamheden, maar ook omdat het in Chimaltenango al begonnen is met regenen. Gelukkig hebben wij in de twee dagen dat het schilderen duurde, geen druppel regen gezien.

Het plan was om twee uur met elke groep te werken en dan 's middags met wie maar wilde komen. We begonnen met Básico 1, de grootste en dus moeilijkste groep om mee te werken. Ook omdat ze af en toe een beetje moeite hebben om instructies te volgen. Vooral mijn dringend verzoek om de penselen in het water te zetten en de deksel op de verf te doen wanneer niet in gebruik, was schijnbaar erg moeilijk.

Básico 2 Pared 2 4 x 2.5m, Cuadritos 20 x 20cm

Ik ben uren bezig geweest om de ontwerpen zo nauwkeurig mogelijk uit te werken. Ik gebruikte de cement blokken, die duidelijk te zien zijn, als basis voor het rooster. Een half cement blok was 1 vierkant in het rooster, dus het was relatief makkelijk om het rooster te tekenen. Daarna de nummers en aan de slag met schetsen aan de hand van de ontwerpen die ik zeer zorgvuldig genummerd had.

De kids gingen aan de slag en toen ging het fout... Ik zag gelukkig snel dat er iets niet klopte in het ontwerp van de silhouetten van 6 figuren. Er waren ongeveer 10 kinderen het ontwerp aan het kopiëren, opgedeeld in vier gedeeltes en het luisterde heel nauw dat dat goed gebeurde. Maar dat gebeurde dus niet! Toen ik de ontwerpen nog eens goed bekeek, bleek dat de nummers verschoven waren, en dus boven de verkeerde rijen in het rooster stonden. Ondanks het feit dat ik daar juist zo mijn best op had gedaan! Pas later bedacht ik me dat dat kwam omdat ik de ontwerpen elders heb laten printen en een lettertype had gebruikt dat ze bij de printer niet hadden en dat was dus veranderd, maar met een andere marge tussen de letters. Een klein detail, maar tamelijk rampzalig. Dus toen heb ik zelf de lijnen van de silhouetten maar getekend. Jammer, want de leerlingen hadden het goed gedaan, alleen een paar vierkantjes te veel naar links of recht. Maar goed. Verder gingen het verven prima en na twee uur was het grootste gedeelte al geschilderd.

Daarna aan de slag met Básico 2 en 3 tegelijk. De oudste leerlingen waren een beetje laks toen het op echt werken aan kwam en er kwamen maar 6 leerlingen opdagen. Maar dat werd goed gemaakt door het super team van Básico 2 die er allemaal waren. Het werk ging prima. De leerlingen hadden weinig supervisie nodig en hadden er lol in. In de middag kwamen er een stuk of tien leerlingen terug om te helpen met schilderen. Prima resultaat van de eerste dag!

De volgende dag was er geen les omdat de ouders naar school kwamen voor een vergadering en het ophalen van de rapporten van hun kinderen. De leerlingen hadden dus vrij en een stuk of 12 kwamen helpen schilderen. De leraren kwamen na de vergadering ook mee helpen. En om vijf uur 's middags was het werk bijna af... Het enige wat nog geschilderd moet worden is een paar vierkanten van de achtergrond op de muur van het kantoor. Niet echt gecompliceerd werk, maar ik moest ook nog opruimen en de bus halen, dus toen hebben we besloten de de luie derde klassers dat mooi op maandag af kunnen maken.

Toen het werk eindelijk klaar was, waren de meeste leerlingen al weg. Dus geen gelegenheid om het resultaat feestelijk in te wijden. Maar dat staat ons nog te wachten. Op 15 mei vieren ze op school *Día de la Familia*, en dat is een mooie gelegenheid om een beetje over het project te vertellen en de muurschildering officieel in te huldigen.

Uitleg van de thema's

Het eerste paneel, bedacht en uitgevoerd door de 22 leerlingen van Básico 1, stelt 6 figuren voor in een troste, krachtige pose, die zich hand in hand samen opstellen tegen het geweld en vóór de vrede. Samen zijn we sterk, zeg maar. Of zoals je zo vaak in Latijns Amerika hoort: *El pueblo unido jamás será vencido!*

Op de borsten van de kinderen staan de volgende symbolen: hart (liefde); zon (warmte, licht); twijgje (groei, hoop); vredesduif; vredes symbool; en het logo type van de school (als symbool voor onderwijs als middel om geweld tegen te gaan).

Op het tweede paneel staat het logo (en naam) van de school, omgeven door een jongen en een meisje in een superhelden pose, klaar om het onderwijs te beschermen, misschien? Beiden zijn gewapend, niet met pistolen, maar met gereedschap en keuken gerei. En dan natuurlijk wél de jongen met een pan en spatel en het meisje met een hamer. Sleutelwoorden voor deze muurschildering waren: gelijkheid tussen de sexen; samenwerking; onderwijs; strijdbaar, maar op een positieve en constructieve wijze.

Op het T-shirt van de jongen het motto van de school: Dat allen opstaan en niemand achterblijft, van de Popol Vuh.

Het derde paneel is van Básico 3 en stelt een jongen en een meisje voor die elkaar in evenwicht houden terwijl ze hun vingers in het vredesteken opsteken. Op de achtergrond een (vrij abstract) hart en bloemen. Sleutelwoorden waren: samenwerking, vrede, liefde, vriendschap, balans.

Het volgende paneel is een zinken golfplaat die we in verschillende kleuren hebben geschilderd, zonder afbeelding.

Het laatste stukje muur is dat van het kantoor. Hier hebben we een idee van de kinderen afgebeeld: een aantal pistolen die bloemen afschieten. We hadden al vroeg besloten dat we geen gewelddadige beelden wilden creëren, maar deze pistolen zijn bijna niet als zodanig te herkennen en vormen meer een conceptuele bijdrage.

Het gehele resultaat (op nog een klein stukje achtergrond na, dus) mag er wezen. Het heeft de school totaal getransformeerd. De kleuren zijn fel, maar het is absoluut niet kinderlijk. Het is echt een kunstwerk voor en door jongeren.

Financieel rapport

Voor dit project heb ik 225 Euro ontvangen van Stichting Uno Más en 600 Euro van Stichting Colour4Kids. En voor de verandering heb ik géén gedetailleerd financieel verslag, sorry! Ik was namelijk al begonnen met het project voordat de financiering rond was en heb eigenlijk nooit een aparte administratie voor dit project bijgehouden. Ik heb 12 gallons (grond) verf gekocht voor zo'n 400 Euro, zo'n 200 Euro aan materiaal uitgegeven (penselen, kwasten, karton, kalk papier, tekenpapier etc.) en verder nog onkosten gehad aan transport en héél veel prints.

Zeer hartelijk bedankt voor het steunen van dit project!

Carin Steen
Antigua Guatemala
7 April 2018

www.muralarteguate.org
www.comunidadlaesperan.wixsite.com

